

ŠTEV.
BROJ 3.

V LJUBLJANI, MAREC 1928.

LETO
GODINA X.

IVO MAJCAN:

Po stopama naših predja.

slavna prošlost našega naroda podržava u nama živu uspomenu, svijest i nastojanje, da se ne odalečujemo s puta po kome su išli u susret neizvjesne ali bolje i ljepše budućnosti. Tražeći i odabirući put i smjer nijesu mislili samo na svoju sadašnjost ili samo na budućnost, u kojoj će i sami stvarno sudjelovati, već su radili i za daleku budućnost, u kojoj će i samo sjećanje, samo pomisao na njih ulijevati u njihova pokoljenja odvažnost, pravdoljubivost i djelovanje u duhu plemenitosti, ljubavi i požrtvornosti za svoj narod i domovinu, za njegovo blagostanje i procvat mile otadžbine.

Uzgajali su svijesne muževe, koji su znali s požrtvovnošću i odvažno: perom, ognjem i mačem krčiti trnovitu put na kome se naš narod, krivnjom drugih, pohlepkih, bahatih i nezasitnih susjeda nalazio. Uzgajali su smjele junake i čvrste karaktere, koji su s muževnim i ponosnim bolom trpjeli za svoj narod i njegovu budućnost, a s sažaljenjem, ljubavlju i nadom gledali na one slabiće, dvomišljenike i ulizice, koji su se zaslugom drugih ili raznim, niskim sredstvima i spletkama htjeli uzvisiti u namjeri, da postanu vođe naroda i njegove djelatnosti. Ali povijest sviju vremena uči nas, da konačno pobijedi pravda, poštenje, ljubav, iskrenost i plemenitost. Sve ostalo,

što stoji u opreci s ovim, može biti samo obmana za one, koji kolebaju na raskršću između dobra i zla, lijepa i ružna, svjetlosti i tmine.

Mi Sokoli hoćemo dobra; tražimo ljepotu i svjetlost. Donašamo i donašat ćemo duh sloge, bratstva i uzajamnosti među slavenska plemena i narode. Radit ćemo na ostvarenju sokolske misli i programa, koju je propovijedao naš veliki učitelj — Sokol, dr. M. Tyrš. — Mi unašamo i čovječnost u čovječanstvo. Zato se moramo ugledati i slijediti primjer naših najvećih preda i slaviti ih, jer: »Čime bi se mogli ponositi, u koga li se ugledati, čiji duh bi lebdio nad nama i bodrio nas u svetoj borbi za blagostanje svoga naroda i za procvat domovine, kad ne bi imali u prošlosti idealnih, požrtvovnih i ne-sebičnih junaka, koji su sve i život dali za domovinu i narodnu budućnost! ?«

Ideale i narodnu budućnost, koju su u duhu gledali, u srcu nosili i desnicom stvarali naši zor-junaci, mi danas imamo — ali nisu potpuno ostvareni: Sirotica Istra, Trst i Gorička proživljuju crne dane, u tmini i ropstvu kletom, a Koruška joj slijedi. Zadar, oko Dalmacije, i Lastavo, stražar donjeg Jadrana, kradomice, poglede pune nade na majku Jugoslaviju bacaju, jer i oni proživljuju najernije dane — pod jarmom dvotisućgodišne kulture »junačkog« naroda s Apenina. Malo bolje prolaze zarobljena braća u predgrađu Soluna. — To mi osjećamo, jer njihova bol je i naša, i čujemo njihov očajni vapaj! — Ded, prislušuj Sokole ponosni i pogledaj; naročito na zapadu čuti ćeš tužno i bolno zapomaganje naše nesretne braće. Tamo preko Učke i Snežnika, u tužnoj, bičevanoj i iznemogloj Istri i Goričkoj: »Sve nam oteše, što se otet može: škole — hramove prosvete nam odnarođiše, društva — stjecište željnih napretka nam raspustiše, materinski nam jezik potisnuše, narodne domove u pusta gorišta pretvoriše, a inteligenciju — Sokolove naše raspršiše — koji u slobodnoj domovini, pod zrakama slobode i rukom pravde, među sretnom braćom nova gnijezda vijuju; ali duše i ideje naše nam oteti ne će! One ideje i misli, koju je naše Sokolstvo među nama posijalo i u naša srca usadilo. Ta ideja je odsjev čiste narodne duše, narodne težnje i budućnosti.«

Braćo! Da te opravdane ideje, poletne i plemenite misli, koje moraju napunjavati dušu, srce i um svakog pravog i iskrenog sina i kćeri našega naroda, ostvarimo, moramo sustavno i odvažno nastaviti rad započeti u prošlom vijeku, rad narodnog oslobođenja i ujedinjenja. Istom tada, kada to izvršimo, ćemo se moći smiriti, ali s radom prestatati ne ćemo; jer time ne će biti iscrpljen sokolski program — niti u nacionalnom pogledu.

Kad bi se toga odrekli, time bi prezreli i pogazili misli i požrtvovni rad onih, koji su za naše oslobođenje živjeli i umrli. Zatajili i ugušili bi uspomenu na one, koji su nam prokrčili i pokazali put, koji vodi našem i sveslavenskom oslobođenju i ujedinjenju,

a time novim, velikim i važnim zadacima Slavenstva u čovječanstvu. Omalovaživši uspomenu na njih, pred celim bi se svetom izvrgli opravičanju, omalovažavanju i preziru.

Mi toga ne čemo, jer naše lijepe i poletne misli ne će ostati puko sanjarenje i maštanje, već čemo ih ostvariti. Da, ostvariti čemo ih! Zato nam pruža dokaz naša prošlost, a nada leži u našem naraštaju i djeci, u našim vrijednim i valjanim Sokolićima i Sokolicama.

Je li Sokolići i Sokolice naše?! Riječi i misli naše, to su biserne kapljice rose, koje napajaju cvijeće i pupoljke mlade na prostranim i plodnim poljima slavenskih zemalja.

Djeca naša, Sokolići divni, uzdanice roda našeg, koji će stvoriti silno i nepobijedivo Slavenstvo, veselo i živo poigravaju i skaču i pjevaju složno i harmonijski, sa milozvučnim i dirljivim glasovima, punim nade, odvažnosti i samopouzdanja, našu mekanu i junačku melodiju, u kojoj kristali snaga, samopouzdanje i požrtvornost; odvažnost, ustrajnost i sloga, jer »Hej Slaveni!« ugodno potresa i titra dušama našim i raznosi po celom Slavenstvu duh sloge, bratstva i jedinstva — preduvjet samostalnosti i nepobijedivosti silnoga Slavenstva.

Samo pomisao na takvo Slavenstvo ulijeva nove i svježije, smjele i plemenite sile u naše misli, srca i desnice, da odvažno i muževno radimo na ostvarenju sokolske misli i ideje. To daje određeni smjer našem djelovanju i uzgajanju ljudi sa stalnim i čvrstim karakterom i jakom voljom, koje nužno trebamo, osobito u današnje doba, kad se osjeća opadanje potpunih ljudi, a umnožavanje raznih slabica i spletkara, koji hoće da osujete rad poštenih, plemenitih, istinitih i odvažnih rodoljuba. Sokoli! S prezirom prodite mimo zlobnih spletkara, koji nisu dostojni naše ime izgovarati.

BRAT MARJAN:

Svojemu vodniku v spomin.

Bilo je pred šestimi leti, ko si stopil med nas naraščajnike Sokola I. Ti, naš dragi brat Vulč, si mi ostal še danes v lepem spominu.

Spominjam se, kako si nas navduševal za lepo sokolsko misel, za našo nacijo, za katero si bil pripravljen žrtvovati svoje življenje. Čujem tvoja rezka povelja in tvoja čudno trda in težka pripovedovanja o trpljenju in bolesti jugoslovenskih dobrovoljcev ter borcev s solunskih planjav in s Kajmakčalana. Še danes te vidim, majhnega, a hrusta z drobnimi očmi, polne očetovske miline, ki pa so prebodle marsikaterega velikana. Še čutim tvojo krepko dlan, ki si stiskal z njo roko vsakemu brateu v pozdrav

in slovo. Sokol si bil, navdušen, poln ognja, idealist, poln svetlih misli o bodočnost, ki pa ti je domovina, za katero si krvavel, ni dala. Bil si neizprosno napram vsakemu, ki je le v mislih blatil našo domovino, nacijo, vojsko, državo, Kajmakčalan.

Spomin mi uhaja na Veliko Planino, kjer smo s teboj pod vojaškimi šotori uživali svobodo. Takrat je sedel med nami tvoj sotrpin, sodrug, tudi borec za nacijo — brat Šlajpah — Sokol, ki ga tudi ni več med nami, on, ki ti je pokazal pot v smrt.

Še mnogo je spominov. Kako smo razvili svoj naraščajski prapor in si ga kot vodnik sprejel v posest, prisegali smo prvič nanj s solzami v očeh. Ko smo praporu izkazovali čast, si imel sveto misel v ta prapor, ker si vedel, kaj je borba zanj na bojni poljani. A zapustil si nas. Tvoja pota in misli so se križala in nevede si podlegel. Vedi pa, brat Vulč, da smo ti prav vsi odpustili.

Odšel si za večno in tvoj grob je mrzli Dunav in mrtvaško pesem ti pojo zvonovi iz Beograda. A živiš in boš živel v nas vseh, ker smo te ljubili, ostal boš v spominu kot heroj in borec za osvobodjenje.

Tvoji naraščajniki se klanjajo tvojemu sokolskemu duhu in delu!
Svetal ti spomin, naš sokolski vodnik!

VLADIMIROV:

Mladina.

(Predavano v dijaškem sokolskem krožku.)

Kaj uk je zgodovine:
bodočnost je — mladine.

Mladina! Na tebi sloni bodočnost naše domovine. Ali se zavedaš te velike naloge? Znotraj in zunaj naše države mrgoli sovražnikov. Starejši borci padajo v grob in ti boš moralà stopiti na njihovo mesto. Posebno ti študirajoča mladina, ki boš prevzela v roke krmilo našega broda! Ali res propadaš? Ali je upravičena tožba pesnika Gradnika:

»Kakó bodočnost nam kovala bode
mladina barov, šimija, fokstroti?«

Pripravljati se moraš za bodočnost, krepiti se telesno in duševno. Jači si voljo! Zakaj čigar volja je slabotna, omahljiva, ta se razdrobi pod udarci usode. Kdor hoče prav prenašati nezgode, kdor hoče kljub vsem viharjem usode stati neomajno in stremiti za svojim ciljem, za svojimi ideali, ta mora imeti močno voljo. Krepka volja, kremenit značaj usposobita človeka, da prenaša trpljenje velikodušno,

da ne pusti, da bi ga oviralo na njegovem potu, ne dovoli, da bi mu postriglo peruti in zabranilo prost polet v višino. Viktor Hugo je rekel: »Ljudem ne manjka moči, ljudem manjka volje.« Naš Aškerc pa veli: »Volja naša — največja je moč!«

Zato, krepí si voljo! V telovadnicah in s samopremagovanjem jo jači. Ne vdaj se nikotinu in alkoholu, tema največjima sovražnikoma človeštva. Alkohol najbolj uničuje voljo. Približa se ti tiho, še sam ne veš kdaj. Laska se ti in te vabi. In ti se mu polagoma vdajaš. Ko pa se mu popolnoma vdaš in postaneš njegov hlapec — suženj, nimaš več moči, da bi se ga osvobodil. Zakaj — uničil ti je voljo. Aleksander Veliki, eden izmed najboljših poveljnikov, kar jih pozna zgodovina, je znal premagovati mnogo močnejše sovražnike, samega sebe pa ni mogel. Vzrok je bil — alkohol. Tisoče je še takih primerov. Alkohol ti slabi tudi telo in uničuje zdravje, ki je za človeka najvažnejše. V telovadnico, v naravo, na planine namesto v gostilno, bodi tvoje geslo. Krepí svoje telo, da bo močno, zdravo in odporno. Zakaj le v zdravem telesu je zdrav duh.

Zavrzi sentimentalnost in jadikovanje! Nikdar ne obupuj, nikdar ne izgubi poguma! Prava mladina vidi svetlo jutranjo zarjo tudi tam, kjer vidijo drugi le temne, grozeče oblake. Če pa te tro nadloge in trpiš, ne plakaj, še višje dvigni glavo in ponosno glej v svet! Zavedaj se besed Jana Nerude, da:

»Ako bo vsak od nas kamen,
narod bo kakor iz skal!«

Potrebujemo močan rod, ki bo koval bodočnost. Pomehkužena mladina ne bo nikdar vzdržala borbe, ki jo usoda diktira našemu narodu. Ne vitezi klaverne postave in turobne duševnosti, marveč možje dela in odpora bodo dali poroštvo za lepšo bodočnost. Mladina, ti se moraš zavedati, da nimaš samo pravice marveč dolžnost do dela in boja. Čas mladosti, čas kipečih moči je čas dela. Delo pa povzdiguje človeka. Življenje brez dela je polovično, je smrt in pogin.

Še nekaj je tvoja naloga. Naš narod je bil več stoletij v suženjstvu in to hlapčevstvo se je utisnilo in ohranilo v duši naših dedov. Podedovalo se je od roda do roda. In tako smo ga prejeli od svojih prednikov tudi mi. Navajeni smo hinavščine, klečeplazenja, suženjske potrpežljivosti, prenašanja krivic in zasramovanj. Ti moraš iztrgati popolnoma to klico najprej iz sebe in nato iz drugih. Proč s hinavščino in klečeplazenjem. Za svoje in naroda pravice stoj neustrašeno na braniku. Ponosno dvigni glavo! Spoštuj in ceni samega sebe in cenili te bodo drugi.

Ljubi svobodo, tako drago, s tolikimi mukami pridobljeno in s tisoči življenj plačano svobodo. Vedi, da vstaja svoboda samo iz grmenja topov in treskanja bomb. Dokler je človek brezodporen jetnik, toliko časa ni misliti na njegovo osvobodjenje. Himen svobode

doslej še niso zlagali cemeravi robovi. Zavedaj se, da je suženjstvo — suženjstvo, okovi so okovi in naj so kovani iz zlata.

Ljubi svojo domovino. Od Triglava pa do Egeja je prepojena na seženj globoko s krvjo in z znojem tvojih dedov. Ne daj si ugrabiti iz srca ljubezni do nje in zaslužjenih bratov. Vedno nosi v srcu besede:

»Dovolj ognjena
ljubav do doma ni nobena,
ki strastna ni,
a ne iz golih besedi —
iz del se javlja žar strasti.

S. VRDOLJAK:

Vožnja u carstvo ljudskih čežnja.

jesečina. Koliko li puta u njenom tajinstvenom srebrenom sjaju, za tihe ljetne noći, čovjek zaboravi na brige i nevolje svakdanjeg života i preda se nekom čeznutljivom snatrenju! A koliko li su ta snatrenja slada, a mjesečina bajnija, kad li se za takove noći nadeš na obali uspavane pučine morske, čiju je površinu prelilo srebrnilo mjesečine!

I uvijek kada se nađem u takovoj jednoj noći sjetim se onog nikad nezaboravnog uživanja, kadno li sam, u društvu sa bratom slikarom J., sada u Pragu, znao satove i satove proboraviti na Kuku nad Voloskom i sav očaran buljiti u tu bajnu krasotu oko sebe!

Pod nama strmo leži Preluka, iz koje se srebrena mjesečeva prevlaka počela sterati sve tamo prema Krku i Cresu, da se kroz Vela Vrata izgubi i spoji sa horizontom. Tajinstveni šapat borova i čempresa, na strmini ispod nogu, napunjavala su tu krasotu misterioznošću i fantastičnošću priča iz tisuću i jedne noći.

Dok se konačno sve te neodređene čežnje i slast uživanja slile u jednu neodoljivu želju: naći se u sredini te srebrom posute pučine i ploviti, ploviti vječno tamo prema ishodu tog sjaja, gdje se ono more sa horizontom spaja.

Ploviti i ploviti, sjekuci srebrnu površinu mora i nagnut na pramcu broda gledat svjetlucanje miriada srebrenih kapljica, koje kljun broda na jednu i drugu stranu brazde odbacuje. Gledati i nemisliti ništa.

Ah, ploviti i ploviti u jednoj takovoj noći!...

I želja mi se ispunila. Djelomično, časovito, samo toliko da čovjek barem na časak osjeti onaj užitek kad dođe do ostvarenja nedostiživih, neispunjivih želja.

Prošle godine, u jednoj takovoj noći, vozeći se na slet okružja župe mostarske u Korčulu, sjedili smo na pramcu broda, čas gledajući frcanje miriada kapljica, a čas opet pasući oči na srebru, po kojem smo plovili i upirući oči prema onom traku, koji se sa mjeseca u more spuštao, puni hrepnje da ga dosegne. Valjda se tamo more najčarobnije ljeska, možda je tamo svjetlucanje kapljica najsjajnije, možda je tamo meta, gdje se neispunjive čežnje i želje ljudskog srca ispunjuju?

Vesela buka i pjesma na brodu davno je već zamuknula. Mladost je na palubi broda duboko i mirno spavala. Iza mene je soptao jedino stroj broda, dočim vodena brazda, koju je kljun broda odbacivao, jednolično je šumila. Po koja svjetlucava kapljica, vinuvši se iznad ostalih, kao da želi u neizmjerne visine, opisavši veliku polukružnicu, klonulo bi natrag padala. Kao čovjek sa svojim čežnjama.

Gutao sam nepomičan svu tu krasotu. Oči su se upirale u metu čežnja.

Plovili smo i plovili u davno željenoj noći...

Sve jače i jače svijetlo dana stalo bljediti punu i srebrenu mjesečinu.

Ah!...

Stresao sam se. Obični život opet je bio tu.

DR. L. K.:

Sokolski razgovori.

rimeri nagovorov, ki smo jih priobčili v 1. in 2. številki, so pokazali, kako naj prednjak porabi doživljaj v telovadnici, da pojasni svojim gojencem to in ono sokolsko vprašanje.

Odslej bomo prinašali brez te umetno postavljene vezi kratke odstavke o sokolski ideologiji, zgodovini, organizaciji, o sokolski vzgoji poedince in naroda, o higijeni itd. — skratka: o vsem, kar naj naš naraščajnik že v svojih mladih letih zve o Sokolstvu. Prednjaku prepuščamo, da te stvari vplete kolikor more nepri-siljeno v svoj ostali delovni načrt.

Na naraščajnska leta odpade približno 350 do 400 rednih vadbenih večerov — dovolj časa, da sokolski gojenec doživi in spozna svoje Sokolstvo!

Sokolska ideja.

1.

Mi telovadimo po dva, trikrat na teden; redkokdo doda iz posebne vneme še kaj več, mnogo jih za svojo telesno vzgojo ne stori prav nič.

Stari Grki so telovadili vsak dan. Pri njih so bile telesne vaje ravnotako važne, kakor v naših šolah čitanje, pisanje in druge učenosti. Zato lahko rečemo: telesna vzgoja je bila starim Grkom sestavni del splošne vzgoje.

Naša osnovna šola nas uči predvsem čitanja in pisanja, v zgodovini, zemljepisju, prirodopisju itd. nam poda nekaj osnovnega znanja. Naše srednje in visoke šole bogatijo znanje, strokovne šole nudijo strokovno znanje in spretnosti — vzgojo duha lahko z eno besedo imenujemo vse, kar nudi današnje šolstvo.

Pri starih Grkih je bila dobra telesna vzgoja del obče izobrazbe. Njihov vzgojni ideal je bil, napraviti človeka »lepega in dobrega« v telesnem in duševnem pogledu.

2.

V ta vzgojni ideal se je zaljubil Tyrš, ustanovitelj Sokolstva. Ni čuda: učil se je mnogo o življenju in kulturi starih narodov; videl je, kako so srečno živeli v tej svoji uravnovešeni kulturi, kako so bili krepki in zdravi in koliko so kot narod dali človeštvu; videl je, da so kiparji starih Grkov ustvarili najlepša človeška telesa, kar jih je kdaj upodobil umetnik.

Želel je take vzgoje in takega razvoja tudi svojemu narodu.

Bil je seveda Tyrš dovzeten za vse dobre misli, ki so se takrat porajale v človeštvu. Ravno v njegovih časih pa so narodi stare Avstrije doživljali dvojen prepovor:

Francoska revolucija (1791—1799) je v svojih učinkih na miselnost narodov polagoma prodirala proti vzhodu. Lahko rečemo, da jo je Avstrija doživela l. 1848. Velika gesla te revolucije so bila: »Liberté, égalité, fraternité« — svoboda, enakost, bratstvo.

Ta gesla je spojil Tyrš s starogrškim vzgojnim idealom. V modernem času ni mogla ostati lepota, moč in dobrota privilegij »boljših« stanov — vsi so imeli pravico, da postanejo »lepi in dobri«; ne samo to: kot dolžnost svojo moramo smatrati Sokoli prizadevanje, da še drugim pomagamo, da postanejo »lepi in dobri«.

3.

Svobodo in enakost in bratstvo med posamezniki je proklamirala revolucija. Uporaba teh načel na narodne celote se je morala prirodno razviti iz njihovega prvotnega pomena. Saj so bili

avstrijski »podrejeni« narodi tako tlačeni, da so njihovi pripadniki osebno trpeli kot člani »manjvrednega« naroda.

Lahko tedaj razumemo dejstvo, da pomeni l. 1848. za Avstrijo obenem nacionalno revolucijo: narodi so se zavedli, da imajo pravico do svobode in enakosti, da sta to dva pogoja za bratstvo.

V skladu s tem pokretom zahteva Tyrš, da bodi vzgoja narodna.

4.

Leta 1859. je izdal slavní angleški prirodoslovec Charles Darwin delo, ki je eno izmed temeljev sodobnega svetovnega nazora. V njem razlaga Darwin, kako se vse vrste živih bitij izpreminjajo v boju za obstanek; kako se prilagodé razmeram one, ki so za napredek sposobne; kako izumró one, ki niso dovolj krepke za ta boj.

Tyrš je kot bister, izredno nadarjen mož takoj razumel izredno dalekosežnost tega nauka. V svojem spisu »Naš namen, smer in cilj« uporablja Darwinove izsledke na svoj narod in pravi približno tole:

Kakor posamezni člani ene vrste, tako so tudi narodi kot celota v medsebojnem boju za obstanek. Posamezniki, ki niso dovolj dobro razviti, morajo v tem boju poginiti; ravnotako pa morajo v tem boju poginiti tudi celi narodi, če postanejo slabi ali tudi če ne napredujejo tako, kakor njihovi sosede.

V sokolsko ideologijo je s tem bilo sprejeto načelo, ki je odločilne važnosti:

Posameznik vzgajaj vse svoje telesne in duševne vrline do najvišjih sposobnosti, da bo krepek bojevník v boju za obstanek.

V svoj krog pa pritegni Sokolstvo ves narod, da bo od rodu do rodu boljši, krepkejši na duhu in telesu; tak narod v boju za obstanek ne bo poginil.

.....
HAJRUDIN ĆURIĆ:

Naša Marseillaisa.

*Allons enfants! ...
Približuje se dan
kada će mačevi naši
da zapevaju pesmu Rata ...
U red!
Mačeve van!
Dolazi dan
neprijateljske smrti!
Dušmana kletog
moramo strti,*

*da braći našoj
pokraj našeg mora
sine zora
Slobode i Slave!
Dignimo glave!
Od Jadrana do Drave,
od Vardara do Triglava
u red!
Mačeve van!
Allons enfants! ...*

Za domovino.

a visoko goro se je povspel. Zagledal se je, prislonil roko nad oči ter dolgo strmел v daljavo. Počasi je pripolzela po njegovem zgubanem in razoranem licu solza, podobna svetlemu biseru — iz bolečine porojenemu.

Razkrilil je roke: »Mati, domovina, ti svobodna zemlja, kjer vzhaja solnce sreče, veselja in svobode! Mati, kje so tvoji sinovi, naši bratje, kje so junaki s Kosovega, ki so dejali, da nas bodo rešili? Mati, kaj si pozabila na nas, tvoje zveste, ki trpimo in jadikujemo? Ali naš jok, naše vpitje, naše prošnje ne prihajajo preko gora? Saj se odbija naš glas ob stenah Triglava in Snežnika ter se spreminja v grom, strašan, šumeč in bobneč, ki ga mora slišati vsakdo, pa najsi je tudi ob Solunu ali Vardarju.

Mati, mi, tvoji nesrečni sinovi, upamo, mi te čakamo, da te objamemo, da pademo na kolena pred teboj tedaj, ko boš prišla k nam veličanstveno z jutranjo zarjo obdana, s krvjo junakov — tvojih sinov — oprana, z zlatimi žarki nebeškega solнца obsevana. Mati, pridi, hrepenimo po tebi! Migni svojim sinovom — našim bratom — naj pridejo in nam prinesejo novo Kosovo in lep, veličasten Vidovdan! Mati...«

Solza za solzo — kot kapljice krvi, grenke in težke — so močile zemljo.

Soča, Brda, ali vas bo še kdaj gledalo moje oko, ali bo še kdaj pilo vašo lepoto moje srce. Jaz sem prepričan, vi pa znajte: »Mi pridemo, mati nas kliče.«

FRANČIŠEK WEISS, ARGENTINIJA:

O solčnih žarkih.

z lastnega nagiba sem se namenil opisati vam, dragi bratci naraščajniki, koliko vročino solčnih žarkov lahko prenese naše telo.

Ko sem živel še v ljubi domovini in svojemu očetu pomagal obdelovati našo kmetijo, sem kot odgojen Sokol, ki ljubi solčne žarke, vedno skrbel za vse, kar pripomore k lepemu razvoju zdravega telesa.

Čemu trpeti na sebi mokro oznojeno košuljo, pod njo pa nositi belo nežno obučljivo kožo? V zgodnji pomladi, ko so posvetili prvi

toplejši solnčni žarki, sem odložil oznojeno košuljo in tako ves dan opravljajoč svoje delo obenem solnčil svoje telo. Ogret od solnčnih žarkov in ohlajen od lahne sapice, sem bil vedno vesel in pripravljen za vsako delo. Tudi poleti, ko je bila vročina nekaterim neznosna, sem jo z lahkoto prestajal. Zvečer, ko sem po celodnevem delu na polju prišel v telovadnico, sem bil krepak in čil ter razpoložen za telovadbo.

Nisem ostal dolgo sam propagator te metode. Priljubila se je vsej mladeži, zlasti Sokolom in naraščajnikom. V kratkem času si videl po polju okrog Metlike črna, od solnčnih žarkov porjavela telesa tamošnje mladine, ki se je potila pri trudapolnem delu na pekočem solncu.

Ko sem nastopil pot v tujino in prišel — vozeč se po morju — takoj prvo jutro na krov ladje brez košulje, črnega, obžganega telesa, sem vzbudil med sopotniki veliko pozornost. Spraševali so me, odkod sem, kje je takšna vročina, ki me je tako ožgala, in zakaj si pečem na solncu hrbet. Ko sem jim povedal, da se solničim le zaradi zdravja in ojačenja telesa, so se čudili, kako je mogoče vzdržati takšno vročino na goli koži. Mornarji so me vedno svarili, naj se solnca varujem, češ, da je silno nevarno nad morsko gladino. Odgovoril sem jim, da prav nič ne čutim prehudega pritiska solnčnih žarkov in da hočem poskusiti, koliko lahko vzdržim solnčne toplote na svoji koži.

Ko smo se bližali ekvatorju, so napeli nad krovom ladje rjuhe, da so zasenčili ves krov in da obvarujejo ljudi pred vročim solncem, ki tu seva navpično na zemljo — odnosno na morje. Jaz v senci nisem našel obstanka, zato sem se povzpел na vrh rjuhe do solnčnih žarkov. Nekaj časa je bilo dobro, ali ko so me opazili, je prišel k meni komisar ladje in zahteval, da moram brezpogojno v senco. Rekel sem mu, da sem utrjen na solncu in da nikakor nočem v senco. Ko sem mu odgovoril, da sem iz Jugoslavije, mi pravi: »Med Jugoslavijo in med ekvatorjem je velika razlika.« Končno mi je na mojo lastno odgovornost dovolil, da smem ostati na solncu, čemur sem pritrdil.

Dne 17. junija smo prekoračili ekvator. Nebo je bilo jasno in solnce je z vso silo žgalo, jaz pa sem zdrav in vesel užival ves dan žarke vročega solnca. Bil sem vedno svež in čil, dočim je marsikateremu mehkužnežu, ki je čepel v senci pod rjuhami, primanjkovalo sape in marsikaterega, ki je iskal zavetja v zatohlih kabinah, je tlačila morska bolezen. Ko smo tako prešli preko ekvatorja in žarke Afrike, so mi šele verovali, kako sem varen prebavljati vročino solnčnih žarkov.

Prišedši v Argentiniijo, me je zopet pot zanesla na vroči pas. Odšel sem v službo na veleposestvo na teritoriju Chaco. Moj gospodar je bil bivši argentinski vojni minister dr. Canton. Odkazano

mi je bilo delo na polju, cele dneve sem presedel na poljedelskih strojih, obdelavajoč zemljo in prepevajoč slovenske pesmice, solnčni žarki pa so padali na moja gola pleča.

Takoj prvi dan, ko sem slekel košuljo, so me počeli svariti tamkajšni domačini, naj se ne šalim, zakaj solnce je tu jako nevarno. Odgovoril sem jim, da se solnčne vročine prav nič ne bojim, nakar so se pričeli jeziti, češ, kaj bo tujec, ko je šele prišel v ta vroči kraj. Kazali so mi, kako so oni oblečeni, vsak je imel po dve ali tri košulje, da jim solnce ni prepeklo kože.

Tako je tekel čas in moja koža je še bolj počrnela. Bil sem bolj črn kakor tamošnji Indijanci in vsak čas me je kdo posvaril. Nekateri so se mi tudi posmehovali, češ, kaj si ta norec peče svoja pleča na solncu.

Nekega dne, bilo je 7. januarja, ko je vročina tam najhujša — toplomer je kazal v senci 48 stopinj — pa pride bogat argentinski trgovec z živino na naše veleposestvo prejemat govejo živino, ki jo je kupil 2000 glav. Ko me je ugledal na pekočem solncu, do pasu golega, se je prestrašil. Rekel je gospodarju: »Kje ste pa tega norca dobili? Zakaj je slekel košuljo? Recite mu, naj jo takoj obleče, da ga ne napade solnčarica.« Gospodar pa mu je odgovoril: »Nič se ne boj, prijatelj, temu človeku solnce nič ne škoduje.« Toda silil je v njega, naj mi ukaže takoj obleči košuljo, zakaj ni mogoče, da bi kdo vzdržal to vročino na goli koži. Nato pa mu pravi gospodar: »Prijatelj, ne bodi vendar neverjeten. Ta človek je pri meni v službi že šest mesecev in vedno hodi brez košulje.« Toda tudi tega mu ni hotel verovati. Šele, ko mu je gospodar povedal, da tudi on prej ni tega veroval, dokler se ni na lastne oči prepričal, kako se privadi koža solnčnih žarkov, se je trgovec pomiril.

Proste vaje za deco.¹

Dečki in deklice vežbajo skupaj v prostem razstopu, razporejeni simetrično v velikih ploskvah. — Temeljna postava: spetna stoja, priročiti. Če ni drugače rečeno, iso roke odprte. Vsaka vaja štirikrat.

D e č k i.

I. v a j a.

- I. 1. do 3. Polagoma odročiti dol in sp.
- II. 1. do 3. „ priročiti.
- III. 1. do 3. „ vzpon — odročiti in sp.
- IV. 1. do 3. „ spon — priročiti.

¹ Predpisane za Gorenjsko sokolsko župo.

- V. 1. do 3. Polagoma vzpon — odročiti gor in sp.
- VI. 1. do 3. „ spon — priročiti.
- VII. 1. Izstopna stoja z d. naprej — **skozi odročenje** (dlani zgoraj) vzročiti, palci zadaj — **pogled gor**.
2. 3. Drža.
- VIII. 1. 2. 3. Drža.
- IX. 1. V stoji drža — skržiti priročno, podlehti **ob strani**, roke sklop-
ljene proti ramenom.
2. Suniti gor.
3. Drža.
- X. 1. Polobrat v levo v odnožno stojo z desno — (po obratu) od-
ročiti, hrbti zgoraj.
2. 3. Drža.
- XI. 1. Upogniti odročno, podlehti spredaj (vodoravno).
2. Mahniti vstran.
3. Drža.
- XII. 1. Polobrat v levo v zanožno stojo z desno — predročiti, palci
zgoraj (desna leht skozi priročenje).
2. 3. Drža.
- XIII. 1. Skržiti zaročno, pesti, palci zgoraj.
2. Izkoračna stoja z desno naprej — suniti naprej, dlani odpreti,
palci zgoraj.
3. Drža.
- XIV. 1. Polobrat v levo v odnožno stojo z levo — odročiti, leva leht
skozi priročenje, hrbti zgoraj.
2. 3. Drža.
- XV. 1. do 3. Dva velika čelna kroga dol in priročiti — prisun z levo
(na »ena«: lok do vzročenja, na »dva«: krog do vzročenja,
na »tri«: priročiti in prinožiti, vse **spojeno**).
- XVI. 1. do 3. Drža.

II. v a j a.

Vsi obrati na petah! Pri izpadih obe nogi na celih stopalih,
pri umiku (VII. 3.) zadnja noga na prstih.

- I. 1. do 4. Polagoma skozi predročnje vzročiti, hrbti zadaj, po-
gled gor.
- II. 1. do 4. Polagoma predklon uleknjeno, vodoravno — drža v
vzročenju (trup in lehti vodoravne, pogled naprej).
- III. 1. do 2. Vzklon in spojeno
3. odročiti gor in vzklopiti ven.
4. Drža.
- IV. 1. Poklek z d. — predklon (prsi na koleno) — odročiti, hrbti
zgoraj. Pazi, da dečkine tlačijo lehti nazaj!
2. 3. 4. Drža.

- V. 1. Vzravnavna — vzklon — zanožiti z desno — priročiti, pesti — in sp.
 2. izpad z desno naprej — predročiti, pesti, palci zgoraj.
 3. 4. Drža.
- VI. 1. Vzravnavna s polobratom v levo in prisunom desne k levi v spetno stojo — vzročiti, pesti, palci zadaj (pogled gor).
 2. Izpad z levo vstran — odročiti, pesti, palci zgoraj.
 3. 4. Drža.
- VII. 1. Polobrat v l. in zagib z desno (levo nogo napni!) — zaročiti z desno, pest, palec spodaj — vrhno kritje z levo (podleht pred čelom, palec spodaj).
 2. Drža.
 3. Vzravnavna, prednožiti z levo in umik z levo nazaj — predročiti, roke odprte, palci zgoraj.
 4. Drža.
- VIII. 1. Vzravnavna s polobratom v levo in prisunom z levo v spetno stojo — priročiti (leva z lokom skozi vzročenje).
 2. 3. 4. Drža.

III. v a j a.

- I. 1. Vzročiti, palci zadaj.
 2. Klečna vzpora z desno (obe roki na tleh zraven levega stopala, d. koleno za dolžino goleni za levo peto)¹ — odročiti, hrbti zgoraj.
 3. 4. Drža.
- II. 1. Suniti z levo nazaj, vodoravno — vzročiti z desno (vodoravno, hrbet roke zgoraj).
 2. 3. 4. Drža.
- III. 1. Klečna vzpora kakor I. 2.
 2. Vzravnavna s prisunom d. v spetno stojo — vzročiti, palci zadaj.
 3. 4. Drža.
- IV. 1. Počep — odročiti, dlani zgoraj, in sp.
 2. poskok v razkoračno stojo — vzročiti noter (s ploskom) — in sp.
 3. poskok v spetno stojo — priročiti.
 4. Drža.
- V. 1. do 2. Polagoma vzpon — odročiti in sp.
 3. do 4. „ spon — priročiti.
- VI. 1. do 4. „ vzpon — odročiti in sp.
- VII. 1. do 4. „ spon — priročiti.
- VIII. 1. do 2. „ odročiti dol in sp.
 3. do 4. „ priročiti.

(Konec prih.)

¹ Na ta način izvajaj vse pobleke v teh vajah!

Predsednik ČSR Tomaž Masaryk je dne 7. marca praznoval svoj 78. rojstni dan. Češkoslovaška republika je ta dan slovesno proslavila in se z veseljem spominjala za slug Masaryka, ki si jih je pridobil za ustanovitev svobodne češke države med svetovno vojno in po njej ter dalje kot predsednik republike, v katerem svojstvu je še danes. Tudi češkoslov. Sokolstvo je proslavilo predsednikov rojstni dan, saj je Masaryk od mladih dni do danes zvest pripadnik Sokola in se je že pogosto jako laskavo izrazil o sokolski organizaciji. — Predsednik Masaryk uživa splošno spoštovanje med češkim narodom, ki ga nazivlja »naš tatiček«. Pa ne samo v svoji domovini, ampak pri vseh kulturnih narodih je Masaryk čislana oseba. Jugoslovenci se ga s hvaležnostjo spominjamo iz dobe, ko je nastopil v veleizdajniškem procesu v Zagrebu in razkrinkal lažno postopanje avstrijske diplomacije. V prilog Jugoslavije se je zavzemal Masaryk tudi pri razmejitvenih konferencah po svetovni vojni, žal, da niso uspele njegove in naše zahteve. Tudi Poljaki in Rusi visoko čislajo Masaryka, enako Francozi. Angleži in Nemci. Angleški novinar Steed (čitaj Stid) ga oceňuje kot junaka, ki je v svetovni vojni tvegall svoje in svoje rodovine življenje v dobrobit domovine. Nemški pisatelj Emil Ludwig ga prišteva med največje evropske duševne velikane, in sicer imenuje: angleškega pisatelja Shawa (čitaj Šoa), nemškega učenjaka-fizika Einsteina in Masaryka. — Velikemu učenjaku, državniku in prijatelju Sokolstva se klanja tudi jugoslovensko Sokolstvo, želeč mu še mnogo let uspešnega dela.

Zveza poljskega Sokolstva priredi leta 1929. tekme za telovadbo, lahko atletiko, igre, smučanje, kolesarjenje, plavanje in streljanje. Telovadne tekme bodo za vrste in posameznike, in sicer v nižjem in višjem

oddelku ter za prvenstvo zveze. — Poljsko Sokolstvo odpošlje v Amsterdam tudi vrsto izbranih članic.

Zveza bolgarskih Junakov si postavi v Sofiji svoj lastni dom. Letos v aprilu poteče trideset let, odkar je bila zveza Junakov ustanovljena, v spomin na to bo položen temeljni kamen novega doma, ki bo veličastna stavba z veliko dvorano v izmeri 16 X 25 m.

Izveštaj o radu Naraštajskog Odbora u Bjelovaru. — Namah iza konstituisanja Naraštajskog Odbora nastavili smo radom. U svim smo prilikama počeli dosljedno provoditi naš način vaspitanja sokolske omladine i na tom polju postižemo već sada neki uspeh.

Debatnim večerima produbljujemo sokolsku svest u naraštaju, upoznajemo se podrobnije s principima Sokolstva, s njegovom ideologijom i organizacijom, pa onda sa savremenim prilikama uopće. Naročito je zgodno delovanje tih debata, što njima pročišćavamo nejasne pojmove o odnosu prema svim drugim udruženjima, prema svetskim prilikama i vremenskim pojavama te tako još za vremena oštrimo svoja čula i vežbamo osetila i tako stvaramo jedan jasan i određen pogled na sve prilike i na sve društvene pojave. — U svemu je dosada održano šest predavanja, na koja se nastavila debata. Bile su to debate samo za muški naraštaj.

Poseti mora se priznati nisu baš bili dolični. Poprečno su predavanja bila posećena s 13—15 naraštajaca. Prisutni su pokazivali znatan interes za stvar i svi su stvarno učestvovali u debati. Koliko se dosad primetilo, najmlađi naraštajci su bili oni, koji su najslabije posećivali ta predavanja, pa se stoga u Odboru pokrenulo pitanje: kako bi se mogao kod tih najmlađih pobuditi interes za debatu.

Što se tiče sadržaja i predmeta tih debata, to nismo radili po nekom sistemu, nego smo razne teme ukrštavali, da najpre stečemo najopćenitije i najpotrebitije pojmove, a tek da se onda dademo na stručno obrađivanje kojega već bilo predmeta. Predmeti debata bili su dosada sljedeći:

Smernice i zadaća naraštaja, Sokolska ideologija, O klerikalizmu, Pojam rase i nacije, Slovenstvo, Najbolja metoda sokolske propagande. — Nagovora pred vrstom od dana konstituisanja 25. januara pa do 10. marta održano je ukupno 12, što se podudara s brojem vežbovnih časova. Uopće smo zaključili, da se pre svakoga vežbovnog časa održa kratak nagovor. Nagovore drži svagda naraštajac(ka), a ako je potrebno i koji član upr. ili prosv. odbora ili prednjak. Teme se biraju prema potrebi.

Da pružimo izvanji dokaz o našem radu to smo odlučili na privolu upr. Odbora prirediti svaki mesec uz ostale priredbe po jednu čajanku. Prvu smo takovu čajanku odredili za dan 26. februara, ali je nažalost nismo mogli održati, jer smo u tom u zadnji čas sprečeni od škole radi korizme.

U ovo vreme upravo se raspravlja u Naraštajskom Odboru, kako bi se način uzgoja naraštaja proširio. Dolazi proljeće. Čini se da ćemo naskoro moći otpočeti s izletima. Sada pokušavamo da stvorimo diletantsku sekciju. Više toga mislimo, ali nije dobro istrčati se.

Uz naše sile i izvanje neprilike nismo mogli razviti zamašniji i širi rad i s negodovanjem konstatujemo, da nam nije sve onako uspelo, kako smo se mi to nadali. No zato nije naša volja nimalo slabija, pače, neuspeh u kojoj prilici služi nam

samo kao podstrek za dalji to jači i odličniji rad, jer što dosad nismo mogli, to odsada moramo moći! Zdravo!

R. Simeon.

Razvednost pri čebelah. Dr. Bethe je ujel nekaj čebel v škatlo, in sicer nekoliko milj od ulja, in jih potlej izpustil. Medtem so prenesli ulj drugam. Čebele so našle pot nazaj na mesto, kjer je poprej stal ulj, in so brenče iskale svoje domačije... Slavni francoski prirodopisec Fabre je oddaljil čebele 12 milj od panja ter jim dal svobodo na lazu, obdanem z visokim drevjem; navzlic temu je priletela večina domov. Oči in tipalnice so poglavitna čutila žuželk. Vonj — kakor bržkone tudi drugi čuti — imajo svoj sedež v tipalkah. Dr. Kenneth Smith, profesor univerze v Manchesteru, je l. 1919. dokazal pri zapljunkarici ali mrtvaški muhi prisotnost čutnih jamic na tipalnicah: te vdrtinice zaznavajo brez dvoma najčesče voh. Ako čebele rojijo okoli sela, kjer je stal uljnjak, jih nekaj moti: znanega, domačega duha iščejo! Dognano je, da posamezne ose, čim izlezajo iz ličinke, v velikih zavoječih krožijo nekaj časa okoli svojega rodišča, preden odbrenče na pašo. Prof. Mac Dougall razlaga ta pojav tako, kakor da se hoče žužek poučiti o svoji očetnjavi. Po vsej priliki se dogaja pri divjih »sladkih muhah« razgledba in razvedba na sličen način. Lovci, ki so želeli najti gnezda takih živalc, so skušali s sirupom privabiti gozdno čebelo. S kredo so ji napravili piko na krila. Čim se je nasrkala, je v velikih vibah odvijugala proč in povečini kmalu privedla s seboj precejšen roj tovarišic. Po smeri njenega letanja so določili kraj gnezda. Kukci in žužki torej z vohalom najdejo svoje leglo.

nk.

Rešitev črkovnice.

„Sokolič“ izhaja vsak mesec ter stane za vse leto 18 Din
 Urednik Ivan Bajželj v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 28./I.
 Uprava v Učiteljski tiskarni v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.
 Izdaja, zalaga in tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani; predstavnik Franc Štrukelj.